

КЛУБ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ЖУРНАЛИСТИ

Семинар «Икономика на здравеопазването»

27 септември 2011, София

Лъчезар Богданов

И.П.И
Институт за пазарна икономика

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION
Фондация Америка за България

ВМА
BULGARIAN MACROECONOMICS ASSOCIATION

Тема 1

Икономика на здравеопазването:

Оределения на понятията, здравето като право и здравето като услуга, участниците като потребители и производители на здравна услуга, стимули за поведение, основни характеристика на пазара и информационни асиметрии

Здравето като право

Конституционни основи (чл. 52):

“Гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ, и на безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по ред, определени със закон»

Такава дефиниция създава ред морални, логически и икономически неясноти ...

Негативни и позитивни права

-Негативни са човешките права, чието ползване от един индивид налага на останалите задължение да се въздържат от действие (да не действа) – например правото на собственост може да се разглежда като забрана на несобствениците да ползват дадена вещ

- Позитивни са човешките права, чието ползване от един индивид налага поне на един друг индивид задължение да извърши действие или да се откаже от свои права

Правото на безплатно медицинско обслужване налага:

- Финансиране от държавния бюджет, от работодателите, от лични и колективни осигурителни вноски и от други източници (чл. 52 ал. 2 от КРБ) – т.е. не е «безплатно»

-Задължение на една част от обществото – лекарите – да предложат труда си на друга част от обществото

Обхват на “правото”

Правото на здравеопазване като позитивно право не може да се ограничи – т.е. няма общовалиден критерий за определяне кога то е реализирано и кога то е нарушено

Обхватът на правото се дефинира от законодателя по преценка – т.е. чрез демократичен процес се взима колективно решение какво имаш “право” да ползваш и какво – не. Най-често решенията се взимат на основа бюджетно ограничение. Няма обаче обективен измерител за това каква част от дохода в икономиката трябва да се харчи за здраве

Няма рационално обяснение за степента на ограничаване на ползването на правото

Няма рационален модел, обясняващ мотивацията на предлагащите здравни продукти и услуги да го правят

Здравето като продукт (услуга)

Класически икономически подход:

- Потребност: всеки индивид в някакъв етап от живота си има нужда да ползва здравен продукт/услуга
- Предлагане: част от индивидите натрупват умения и капитал за да предлагат здравни продукти/услуги
- Размяна: разделението на труда позволява голяма част от обществото да произвежда други стоки и услуги и чрез размяна да получава от доставчиците на здравни продукти/услуги търсеното благо
- Цена: размяната е възмездна, цената отразява склонността на хората да се разделят с част от дохода си за да получат определена здравна услуга, и склонността на доставчиците на здравни услуги да ги извършват и предоставят, вместо да правят нещо друго
- Пазар на здраве: съвкупността от взаимоотношения между хората при предлагане и потребление на различни, свързани със здравето, стоки и услуги

Здравето като продукт (услуга)

Класически икономически подход:

- Потребност: всеки индивид в някакъв етап от живота си има нужда да ползва здравен продукт/услуга
- Предлагане: част от индивидите натрупват умения и капитал за да предлагат здравни продукти/услуги
- Размяна: разделението на труда позволява голяма част от обществото да произвежда други стоки и услуги и чрез размяна да получава от доставчиците на здравни продукти/услуги търсеното благо
- Цена: размяната е възмездна, цената отразява склонността на хората да се разделят с част от дохода си за да получат определена здравна услуга, и склонността на доставчиците на здравни услуги да ги извършват и предоставят, вместо да правят нещо друго
- Пазар на здраве: съвкупността от взаимоотношения между хората при предлагане и потребление на различни, свързани със здравето, стоки и услуги

Организация на пазара - 1

Пазар на двустранни сделки:

- Купувачи на здраве (пациенти)
- Доставчици на здраве (болници, практики, фармацевтични компании)

Предимства:

- Силна мотивация за рационален избор при пациентите
- Силен стимул за “икономисване” при доставчиците

Недостатъци:

- информационна асиметрия (пациентът не е толкова информиран, за да вземе разумно самостоятелно решение)
- значителни различия в потребностите, породени от случайни събития, т.е. Неравно разпределение на риска

Организация на пазара - 2

Пазар с платец – “трета страна”:

- Потребители (пациенти)
- Купувачи (финансираща организация)
- Доставчици на здраве (болници, практики, фармацевтични компании)

Предимства:

- Разпределяне на риска
- Повече информация за пациентите от специализирана “трета страна”

Недостатъци:

- Морален риск (свръхпотребление)
- Обратен подбор

Два модела с платец трета страна:

- Осигурителен (застрахователен)
- Трансфер на доход (благотворителност, държавно финансиране)

Несъвършенства на пазара

Морален риск: потребителят променя поведението си, ако знае, че не носи изцяло или частично икономическите разходи от избора си.

- Свръхпотребление
- Неглижиране на опазването на личното здраве

Обратен подбор: резултат от информационната асиметрия за рисковете и състоянието на клиента

- при универсален достъп (фиксирана цена) ще се застраховат по-рискните клиенти
- при цена, отговаряща на риска, рисковите клиенти няма да могат да плащат (т.е. ще им бъде отказан достъп)

Асиметрия в знанията: на доставчика се дава възможност да определи потребността на потребителя

- Създава се стимул за свръхпотребление

Типология на здравните услуги

Със случаен (непредвидим) характер:

- Заболявания, за които не се знае дали и колко често ще се случват на отделния човек

С предвидим характер:

- Ваксини
- Раждане
- Периодични прегледи
- Хронични заболявания и състояния по рождение
- Грижи за възрастни хора

Модел на финансиране, основан на споделяне на риска, би следвало да включва само услуги, свързани с лечение на състояния и заболявания от рисков характер (точно както застраховката за автомобил не включва разходи за смяна на масло или за гориво например)